

A Ptk. bevezető rendelkezései között szabályozott alapelvek, így a jóhiszeműség és tisztesség követelménye, az együttműködési kötelezettség, valamint a joggal való visszaélés tilalma nem semmisségi, avagy megtámadhatósági okok, amelyekre hivatkozással a szerződés érvénytelensége megállapítása kérhető, azok esetleges sérelme jogszabályba ütközésre hivatkozással sem eredményezi a szerződés érvénytelenségét. A felmondás azonban – mint jogszabályban, illetve szerződésben meghatározott alanyi jog gyakorlása – bizonyos körülmények között joggal való visszaélésnek, így „érvénytelenek” minősülhet.

Alkalmazott jogszabályok: Ptk.5.§ (1) bekezdés, 4.§ (1) bekezdés 200.§ (2) bekezdés

Győri Ítéltábla Gf.II.20.087/2013/5.

2011. február 15. napján az önkormányzat felperes mint adós, valamint a hitelező bank alperes között bankhitelszerződés és bankszámla hitelszerződés jött létre. A korábbi ugyanilyen szerződést „megújító” bankhitelszerződéssel a bank 90 millió forint hitelkeretet biztosított a felperes részére, amelynek terhére kölcsönszerződés kötését vagy más hitelművelet végzését vállalta. A felperes által a hitelkeretből lehívott és visszafizetett összegekre a hitelkeret erejéig az igénybevételi lehetőség ismételtel megnyílt. Kikötötték (III/6.pont), hogy amennyiben a hitelkeret terhére végzett hitelműveletekből, avagy attól független más hitelműveletekből az adós felperesnek fizetési kötelezettsége, illetve tartozása keletkezik, a bank jogosult ezen fizetési kötelezettség összegével az adós nála vezetett bármely bankszámláját megterhelni. Az adós felhatalmazta a bankot, hogy az egyes hitelműveletekből származó banki követelés esedékességekor meg nem fizetett esedékes tartozás összegével – beszedési megbízás alkalmazásával – az adós bankszámláját megterhelje. (IV/1.pont) Az adós felhatalmazta a szerződésben arra is a bankot (IV/2. pont), hogy amennyiben a hitelműveletekből származó banki követelés esedékességekor az adós a bankkal szemben fennálló fizetési kötelezettségét nem teljesíti, a bank az adós előzetes értesítése nélkül a tartozás összegével az adós banknál vezetett bármely bankszámláját megterhelje, azaz a lejárt pénztartozás összegét a Ptk. szabályai szerint beszámítsa. A bankszámla hitelszerződéssel a 2007. július 3. napján megkötött bankszámla hitelszerződésből és a 2008. március 12. napján létrejött rulírozó hitelszerződésből eredő tartozások visszafizetésére, valamint egyes szállítói követelések kifizetésére és további fizetési megbízások teljesítésére biztosított a bank a felperes részére 90 millió forint összegű bankszámla hitelkeretet. A bankszámla hitelkeret szerződésben is felhatalmazta az adós a bankot, hogy az esedékes fizetési kötelezettség nem teljesítése esetén a bank az ott vezetett bármely bankszámláját – beleértve a normatív állami hozzájárulások, állami támogatások fogadására, illetve nyilvántartására szolgáló elkülönített számlákat is – megterhelje, azaz a lejárt pénztartozás összegét a Ptk. beszámításra vonatkozó szabályai szerint beszámítsa. A két szerződés azonos szövegű VII/3/2/d. és VII/3/1/d. pontjai szerint – más okok szerződésben szabályozása mellett – a bank a szerződéseket azonnali hatállyal felmondhatta, „*ha vizsgálata szerint az adós gazdasági viszonyaiban, illetve jogi státuszában olyan jelentős visszaesés, illetve változás következik be, amely kötelezettségei teljesítését veszélyezteti*”.

A felperes hitelezője, B.Kft. 2010. decemberétől folytatott tárgyalásokat a felperessel a vállalkozói díj követelése kifizetéséről. A tárgyalásokon részt vett a felperest finanszírozó alperesi bank önkormányzati referense is. A hitelező 85.163.805.Ft lejárt, nem vitatott követelése kifizetésének elmulasztása miatt 2011. június 3-án terjesztett elő adósságrendezési eljárás megindítása iránti kérelmet a bíróságon. A felperes képviselőtestülete a 2011. június 28. napján megtartott ülésén az adósságrendezési eljárásban fennálló tartozását elismerte, melyről az alperest tájékoztatta. A felperes adósságrendezési eljárásának megindítását a megyei bíróság a 2011. június 30. napján kelt végzésével rendelte el, az adósságrendezési eljárás közzétételére a Céglap 2011. július 7-i lapszámában került sor. Az alperes 2011. július 1. napján a bankhitel- és bankszámlahitel-szerződést azonnali hatállyal felmondta, a bankhitelszerződés VII/3/2/d. pontjára és a Ptk.525.§-ára hivatkozással. Felmondását azzal indokolta, hogy a B.Kft. 86.163.805.Ft lejárt és ki nem egyenlített tőketartozása miatt a felperessel szemben adósságrendezési eljárás megindítását kezdeményezte, amelyben a felperes 2011. június 28-án a tartozást elismerte. Ezért „a bank vizsgálata szerint az adós jogi státuszában olyan jelentős visszaesés következett be, amely a szerződésekből eredő fizetési kötelezettségei teljesítését veszélyezteti”. A felperesnek az alperesnél vezetett egyik bankszámlájára 2011. július 1. napján 69.006.000.Ft célhoz kötött állami támogatás érkezett. Ezt az összeget aznap a bank átvezette a felperes egy másik bankszámlájára és a felperes bankhitel- és bankszámla-hitelszerződésből eredő tartozásába beszámította.

A felperes módosított keresetében *elsődlegesen* szerződésszegésből eredő kár megtérítése (Ptk.318.§ (1) bekezdés, 339.§ (1) bekezdés) jogcímén kérte az alperes kötelezését 69.006.000.Ft, valamint annak a 2011. július 4. napjától a Ptk.301/A.§-ában meghatározott mértékű késedelmi kamata megfizetésére. *Másodlagosan* amiatt kérte kötelezni a kereseti tőkeösszeg és járuléki megfizetésére az alperest, mert az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő önkormányzatok 2011. évi támogatásáról szóló 4/2011. (III.1.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet) szabályaiba ütközik a felperes alperesnél vezetett bankszámlájára utalt pénz más célú felhasználása. *Harmadlagosan* kérte megállapítani a 2011. február 15. napján létrejött bankhitelszerződés azonnali hatályú felmondási okot szabályozó VII/3/2/d. pontja, valamint a bankszámla hitelszerződés VII/3/2/d. pontja (helyesen: VII/3/1/d. pont) érvénytelenségét joggal való visszaélés (Ptk.5.§ (1) bekezdés) jogcímén. *Negyedrész*t (a szerződések azonnali hatályú felmondási okra vonatkozó kikötései érvényessége esetén) kérte annak megállapítását, hogy az alperes VII/3/2/d. pontra alapított felmondása joggal való visszaélés miatt érvénytelen. Elsődleges keresetét arra alapította, hogy az azonnali hatályú felmondás napján a felperes bankszámlái közötti jogtalan átvezetés és a felperes tartozásába beszámítás a felperes bankszámlái feletti rendelkezési jogot sértette, mellyel szerződést segett és kárt okozott. A harmadlagos, érvénytelenségi keresete szerint az azonnali hatályú felmondási okok meghatározása az alperes tetszőleges döntésén alapult, „az adós jogi státuszának változása” fogalma nem konkrétan meghatározott. A negyedleges kérelemben kifejtettek szerint a felmondás amiatt érvénytelen, mert az adósságrendezési kérelmet benyújtó B.Kft. követeléséről az alperes már 2010. szeptemberében tudott. A felperes vagyoni helyzete

alperes által is ismert romlása már az adósságrendezési kérelem előtt fennállt. Ezen túlmenően az alperes felmondása nem valós és okszerű, mivel a helyi önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról szóló 1996. évi XXV. törvény (Har.tv.) 14.§ (1) bekezdése szerint a vagyon feletti rendelkezési jogot az adósságrendezési eljárás kezdő időpontja után is a felperes gyakorolja a „vagyonfelügyelő” ellenjegyzésével. Ezért az alperes csak amiatt élt 2011. július 1. napján a felmondás jogával, hogy a felperes bankszámlájára érkezett állami támogatás összegét megszerezze.

Az alperes *ellenkérelmében* a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint az azonnali hatályú felmondás jogát, valamint a felperes bankszámlájára érkezett állami támogatás összege beszámítását a hiteltartozásba szerződésszerűen gyakorolta. Az alperes felmondását az váltotta ki, hogy az adósságrendezési eljárásban a felperes 2011. június 28. napján tartozását elismerte, amely után a bíróságnak az adósságrendezési eljárás megindítását el kellett rendelnie. Adósságrendezési eljárás alá vont önkormányzatot a bank nem finanszíroz, a jogi státuszváltozás pedig azt jelenti, hogy innentől jogszerűen nem a korábbi szervezeti képviselő dönthet a szerződő fél önkormányzat pénzügyi ügyeiről. Rámutatott arra, hogy a felmondás nemcsak a hitelszerződés VII/3/2/d. pontján, hanem a Ptk.525.§-án is alapult. A bankhitel-, illetve a bankszámla-hitelszerződésekben pedig a felperes felhatalmazta az alperest, hogy az esedékes fizetési kötelezettség esetén a bankszámláját megterhelje.

Az elsőfokú bíróság fellebbezésekkel támadott *ítéletével* megállapította, hogy a 2011. február 15. napján kelt bankhitel- és bankszámla-hitelszerződés azonnali hatályú felmondása érvénytelen, egyben kötelezte az alperest 69.006.000.Ft tőke és annak a 2011. július 4. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére. Az alperest ügyvédi munkadíjból álló perköltség címén 1.000.000.Ft megfizetésére is kötelezte a törvényszék. Az elsőfokú bíróság határozata indokolása szerint az elsődleges, másodlagos és harmadlagos keresetet alaptalannak találta. Ez utóbbi – azonnali hatályú felmondási okot tartalmazó szerződési kikötés érvénytelensége megállapítása iránti kérelmet – amiatt, mert megítélése szerint a szerződési tartalom meghatározásának joga önmagában nem tekinthető joggal való visszaélésnek. A bíróság álláspontja szerint a szerződéses rendelkezés vizsgálatát nem a joggal való visszaélés (Ptk.5.§ (1) bekezdés) szabálya, hanem a tisztességtelen szerződési feltételre vonatkozó törvényi rendelkezések (Ptk.209.§ (1), (2), (4) bekezdés) alapján kell elvégezni. A bíróság kifejtette, hogy az azonnali hatályú felmondás jogát a bank olyan körülmények esetére kötheti ki, amelyek a szerződés teljesítését veszélyeztetik. „Az adós jogi státuszának visszaesése” (amely a pénzügyi rendelkezési jog korlátozását, elvesztését eredményezi) olyan körülmény, amely a szerződés azonnali hatályú felmondásának jogát méltányolhatóvá teszi. A felmondási ok szerződési megfogalmazása nem érthetetlen feltétel, egyértelműen utal arra, hogy az adós döntéseiben már nem gyakorol teljeskörű autonómiát. Ugyanakkor a törvényszék úgy ítélte meg a negyedleges kereset alapján, hogy az alperes azonnali hatályú felmondása amiatt érvénytelen, mert a felperes jogi státuszában bekövetkező változás nem az adósságrendezési eljárás során a felperes tartozását elismerő nyilatkozatához, hanem az adósságrendezési eljárás kezdő időpontjához kötődik. A Har.tv.10.§ (1) bekezdése

szerint az adósságrendezési eljárás megindításának időpontja a konkrét esetben 2011. július 7. napja volt, így a felmondási ok csak ekkor következett be.

Az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása iránt mind az alperes, mind pedig a felperes fellebbezést terjesztett elő.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását, míg másodlagosan a felperes negyedleges keresetének helytadó elsőfokú ítéleti rendelkezés hatályon kívül helyezését kérte. Jogorvoslati kérelmében kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság által vizsgált adós jogi státuszban bekövetkező változás helyett az adós jogi státuszában bekövetkező jelentős visszaesés miatt mondta fel a perbeli két hitelszerződést. Megítélése szerint vitán felül áll, hogy amennyiben a hitelintézet arról kap tájékoztatást adósától, hogy egyik hitelezője adósságrendezési eljárást kezdeményezett és a hitelező követelését elismerte, az adós jogi státusza a korábbiakhoz képest jelentősen visszaesett. Mivel a felek közötti szerződés a jogi státuszban bekövetkező jelentős visszaeséshez felmondási jogot kötött, az alperes jogszerűen mondta fel a szerződéseket. Kifejtette, hogy a jelentős összegű hitelezői követelés miatt fenyegető adósságrendezési eljárásnak nem pusztán a megindulása, hanem a konkrét esetben hitelezői követelés elismerése volt az a tény, amely eldöntötte az adós önkormányzat jogi helyzetét, mivel ezután a bíróság már köteles volt elrendelni az adósságrendezési eljárást. (Har.tv. 9.§, 4.§ (2) bekezdés b/ pont) Az elsőfokú ítélet részbeni hatályon kívül helyezését amiatt kérte, mert a 2011. július 1. napján kelt azonnali hatályú felmondás nemcsak „a jogi státusz visszaesésén”, hanem a Ptk.525.§-án is alapult. A felmondásnak ezzel az indokával azonban az elsőfokú bíróság egyáltalán nem foglalkozott, márpedig a hitelképtelen adóssal (Ptk.525.§ (2) bekezdés a/ pont) a hitelintézet sem szerződni, sem szerződést fenntartani nem köteles.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával elsődlegesen a harmadlagos kereseti kérelmének helyt adást, másodlagosan a negyedrészt előterjesztett kereseti kérelmének helytadó elsőfokú ítéleti rendelkezés indokolása kiegészítését kérte. A harmadlagos kereseti kérelmének helytadást amiatt kérte, mert fenntartotta azt a kereseti érvelését, hogy a felek közötti hitelszerződések felmondási okot tartalmazó „jogi státuszában olyan jelentős visszaesés következett be” kikötése annyira általánosan meghatározott felmondási ok, hogy annak tartalma egyértelműen és világosan meghatározhatatlan, abba pedig az adósságrendezési eljárás megindulásának ténye nem vonható be. Véleménye szerint a joggal való visszaélés megvalósítható a diszpozitivitással (Ptk.200.§ (1) bekezdés) visszaélés útján is, amikor az egyik fél „meg nem engedett módon módosítja a szerződéses jogok, kötelezettségek és szerződéses kockázatok törvényben szabályozott, igazságos elosztását”. A szerződési szabadság nem lehet parttalan, a Ptk. tisztességtelennek minősíti azt a szerződési feltételt, amely nem egyértelmű, nem érthető. A Ptk.525.§-ában szabályozott felmondási okok alapja az adós felróható magatartása, vagy pedig a biztosítékul szolgáló vagyon értékének jelentős romlása. A szerződési szabadság körében a felek megjelölhetnek újabb felmondási okot, azonban erre csak az üzleti tisztesség, a felek érdekeinek kölcsönös és méltányos figyelembevétele mellett van

helye. A konkrét esetben azonban olyan tág körűen és értelmezhetetlenül került meghatározásra a hivatkozott felmondási ok, hogy az alapján az alperesi pénzügyi intézet gyakorlatilag bármikor, saját tetszőleges belátása alapján dönthetett a hitelszerződés felmondásáról.

A negyedleges kereseti kérelmét érintő fellebbezése arra irányult, hogy a másodfokú bíróság az azonnali hatályú felmondás érvénytelenségét joggal való visszaélés (Ptk.5.§ (1) bekezdés) jogcímén is állapítsa meg. Kifejtette, hogy a felmondás gyakorlásakor még a felperes rendelkezett a vagyona felett, sőt a Har.tv. 14.§ (1) bekezdése szerint ezt a rendelkezési jogát az adósságrendezési eljárás megindítása után is megőrizte, igaz: a pénzügyi gondnok ellenjegyzésével. A felmondás azért valósított meg joggal való visszaélést, mert annak célja csak a felperes részére folyósított állami támogatás elvonása volt. A felmondáskor az alperes nem mérlegelte, hogy a javára jelzálogjoggal biztosított vagyontárgyakból és az adósságrendezési eljárásban mikor és milyen megtérülésre kerülhetne sor.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet alperesi fellebbezéssel érintett része helybenhagyását kérte. Rámutatott arra, hogy a jogi státusz változása vagy visszaesése közötti különbségtétel vizsgálata előtt először is azt kell figyelembe venni, hogy mi a „jogi státusz” fogalma. Ez olyan széleskörű fogalmat jelent, amely egyetlen jogszabályban, vagy a felek közötti szerződés értelmezésében sem szerepel, így az értelmezési bizonytalanság az adós felperes terhére nem szolgálhat. Megismételte azt az érvelését, hogy az adós helyi önkormányzat vagyoni helyzetének romlását nem az írásbeli tartozáselismerő nyilatkozat idézte elő, fizetéseképtelensége már jóval korábban bekövetkezett. Megítélése szerint az alperesi alkalmazott, Cs. T. tanúvallomása alátámasztja, hogy – a faxon is megküldött és így azonnal hatályosuló – azonnali hatályú felmondásra a felperes számlájára érkezett 69 millió forint célhoz kötött állami támogatás banki megszerzése érdekében került sor.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet felperesi fellebbezéssel érintett rendelkezései helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte. Kiemelte, hogy már a felperes helyi önkormányzattal szembeni adósságrendezési eljárás megindításának ténye veszélyeztette az adós bank felé fennálló kötelezettsége teljesítését. Ez már önmagában megalapozta a szerződésben meghatározott azonnali hatályú felmondás jogának gyakorlását. Ugyanakkor az alperes bank nagyobb szervezet, a felmondással kapcsolatos banki állásfoglalás csak hosszabb döntési folyamat eredményeként alakul ki, ennek köszönhető, hogy hosszabb idő elteltével történt meg a bank részéről a felmondás.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési kérelmek és az azokra előterjesztett fellebbezési ellenkérelmek korlátai között (Pp.253.§ (3) bekezdés) bírálta felül és megállapította, hogy a fellebbezések nem alaposak.

Az elsőfokú bíróság a helyesen megállapított tényállás alapján helyes jogkövetkeztetésre jutott a felperes tárgyi keresethalmazatban álló harmadlagos és negyedleges keresete elbírálása körében. Az ítélet tábla egyetértett a bankhitelszerződés

– és a bankszámlahitel szerződés azonnali hatályú felmondási okot szabályozó szerződési kikötése érvénytelensége iránti keresete elutasításával; valamint az alperes azonnali hatályú felmondása érvénytelenségének megállapításával is.

A felperes elsődlegesen előterjesztett fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a harmadlagosan előterjesztett érvénytelenségi keresetének helyt adást és a felek közötti szerződések azonnali hatályú felmondási okot szabályozó kikötése érvénytelenségének megállapítását kérte joggal való visszaélés (Ptk.5.§ (1) bekezdése) jogcímén.

Az érvényesen létrejött szerződés (Ptk.205.§ (1) bekezdés) (vagy valamely szerződési kikötése) érvénytelenségét a bíróság a Ptk-ban tételesen meghatározott semmisségi-, illetve megtámadási okok alapján állapíthatja meg. Semmisségi okokat külön törvények is meghatározhatnak. A semmis szerződés érvénytelenségére – ha a törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat. (Ptk.234.§ (1) bekezdés) A megtámadható szerződés az arra jogosult (Ptk.235.§ (2) bekezdés) által előterjesztett megtámadás következtében megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal válik érvénytelenné. (Ptk.235.§ (1) bekezdés) A szerződés, illetve annak részbeni érvénytelensége (Ptk.239.§ (1) bekezdés) általános jogkövetkezménye, hogy a szerződés (illetve annak meghatározott része) joghatás kiváltására nem alkalmas.

Semmisségi okokat a hatályos Ptk. több részében, így a tulajdoni (pl. Ptk.114.§ (1), (3) bekezdés), a kötelmi általános (Ptk.200.§ (2) bekezdés, 202.§, 207.§ (6) bekezdés) – és a kötelmi különös (pl. Ptk.373.§ (4) bekezdés, 374.§ (2) bekezdés, 452.§ (3) bekezdés) is tartalmaz. A Ptk. bevezető rendelkezései között szabályozott alapelvek, így a jóhiszeműség és tisztesség követelménye, az együttműködési kötelezettség (Ptk.4.§ (1) bekezdés), valamint a joggal való visszaélés tilalma (Ptk.5.§ (1) bekezdés) azonban nem semmisségi – avagy megtámadhatósági okok, amelyekre hivatkozással a szerződés érvénytelensége megállapítása kérhető. Bár az egymással polgári jogi jogviszonyra lépő feleknek a szerződések megkötése – és teljesítése során is figyelemmel kell lenniük a Ptk. valamennyi szabályát átható alapvető követelményekre, – azok esetleges sérelme jogszabályba ütközésre hivatkozással (Ptk.200.§ (2) bekezdés) mégsem eredményezi a szerződés érvénytelenségét. A Ptk.200.§ (2) bekezdése a tilos szerződések jogkövetkezményeként a Ptk. vagy más polgári jogi jogszabály kógens rendelkezéseibe ütköző szerződések semmisségét mondja ki. A Ptk. alapelvei ilyen kógens tilalmakat nem tartalmaznak.

Emiatt a felperes a Ptk. 5.§ (1) bekezdésére hivatkozással eredménnyel nem kérhette a bankhitelszerződés – és a bankszámlahitel-szerződés konkrét kikötése semmissége megállapítását. Ezért az elsőfokú bíróság érdemben helyesen utasította el a felperes harmadlagos keresetét, a törvényszék elutasító döntése indokait azonban az ítélet tábla a fentiek szerint kiegészítette.

A Ptk.200.§ (1) bekezdése alapján bankhitelszerződések esetén a törvényben (Ptk.525.§ (1), (2) bekezdés) meghatározott felmondási okok a felek közötti szerződésben szabadon bővíthetőek. A felmondás egyoldalú, címzett jognyilatkozat, a

szerződésben, illetve jogszabályban kikötött felmondási okra pontosan hivatkozó, valós tényen alapuló, okszerű felmondás annak elfogadása nélkül kiváltja a kívánt jogkövetkezményt, a szerződést megszünteti. (Ptk.321.§ (1) bekezdés, 319.§ (2) bekezdés) Érvénytelen (jogellenes) ellenben az a felmondás, amely nem a kikötött, illetve jogszabályi felmondási okra hivatkozik, vagy az abban hivatkozott felmondási ok nem valós és okszerű, így az annak alapjául szolgáló tények nem következtek be.

A felmondás érvénytelensége megállapítása iránti, negyedleges kereset megítélésénél az elsőfokú bíróság helytállóan vetette össze a felek közötti szerződések VII/3/2/d. és VII/3/1/d. pontjait az alperes 2011. július 1. napján kelt felmondásával. Helyesen állapította meg azt is az elsőfokú bíróság, hogy a konkrét esetbeli alperesi felmondás a fent részletezett követelményeknek nem felelt meg. A bankszámla- és bankszámlahitel-szerződés keresettel érintett kikötése az adós gazdasági viszonyaiban, illetve jogi státuszában bekövetkező olyan jelentős visszaesés, illetve változás esetére teszi lehetővé az azonnali hatályú felmondás gyakorlását, amely az adós kötelezettségei teljesítését veszélyezteti. Az alperes a 2011. június 1. napján kelt felmondásában az idézett szerződési kikötésből a felmondás okaként csak „az adós *„jogi státuszában”* bekövetkező, a szerződésekből eredő fizetési kötelezettségei teljesítését veszélyeztető jelentős visszaesésre” hivatkozott. Ugyanakkor a szerződési szabályozás ellenére arra nem, hogy az adós felperes *„gazdasági viszonyaiban”* következett volna be olyan jelentős visszaesés, amely veszélyeztetné a hitelszerződések teljesítését. Az alperes fellebbezésében pedig csak arra hivatkozott helyesen, hogy a helyi önkormányzat hitelezője adósságrendezési eljárás megindítása iránti kérelme (Har.tv. 4.§ (1)-(2) bekezdés) képviselőtestület általi elismerése a helyi önkormányzat adós gazdasági viszonyaiban okozott jelentős visszaesést, jogi státuszában azonban még nem. A helyi önkormányzat jogi státuszában – helyesen – azzal következett be jelentős visszaesés, hogy a bíróság az adósságrendezési eljárást megindította (Har.tv.9.§ (1) bekezdés) és annak kezdő időpontjával, az adósságrendezés megindításának Céggközlönyben közzétételével (Har.tv.10.§ (1) bekezdés) beálltak a helyi önkormányzat adósságrendezéséhez fűződő jogkövetkezmények. Ezek közül a hitelező alperest érintő legfontosabb következmény is csak ekkor, az adósságrendezési eljárás kezdő időpontjában: 2011. július 7. napján állt be, mely szerint az adósságrendezéssel érintett helyi önkormányzattal szembeni követelést csak adósságrendezési eljárásban és annak törvényi rendje szerint lehet érvényesíteni. (Har.tv. 11.§ (1) bekezdés) Ezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg az alperes (felperesi) *„jogi státuszban bekövetkező jelentős visszaesésre”* alapított azonnali hatályú felmondása érvénytelenségét.

Az ítéletábra ez utóbbi elsőfokú ítéleti rendelkezés hatályon kívül helyezésére irányuló alperesi fellebbezést is alaptalannak találta. Az ugyan kétségtelen, hogy az alperes a 2011. július 1. napján kelt felmondásában az adós jogi státuszában bekövetkező jelentős visszaesésen túl felmondási okként a Ptk.525.§-át is megjelölte. Azonban ez utóbbi törvényhely az (1)-(2) bekezdéseiben nyolc, egymástól elkülönülő, eltérő felmondási ok alapján teszi lehetővé a bank és a hitelező közötti hitelszerződés felmondását. Ezen törvényi okok közül a perbeli alperesi felmondás egyiket sem jelölte meg a felmondás okaként, csupán általánosságban hivatkozott a Ptk.525.§-ára.

Ez a meghatározatlan, parttalan tartalmú felmondás pedig nem elégíti ki az egyértelmű, konkrét, valós és okszerű felmondási okra hivatkozó felmondás követelményét. Emiatt az eljárás részbeni megismétlésével szükségtelen a továbbiakban vizsgálni az alperes felmondása jogszerűségét.

A felmondási okot szabályozó szerződési kikötés érvénytelenségével kapcsolatban a fent kifejtettekkel szemben az ítéletben az ítéletben egyetértett a felperes fellebbezésével, hogy a felmondás – mint jogszabályban, illetve szerződésben meghatározott alanyi jog gyakorlása – a Ptk.5.§ (1)-(2) bekezdései alapján joggal való visszaélésnek is minősülhet. A bírói gyakorlat is bizonyos esetekben lehetőséget lát a felmondás érvénytelensége megállapítására joggal való visszaélés jogcímén. (Legfelsőbb Bíróság Pfv.IX.21.861/2001/2., Pfv.E.21.771/2004/2. szám) A felmondás érvényessége azonban minden esetben több lépcsőben vizsgálendő. Elsődlegesen azt kell megítélni, hogy a felmondási jog gyakorlása az azt lehetővé tevő szerződés szabályainak – , míg másodlagosan, hogy a Ptk. kötelmi különös részének megfelel-e. Szerződési - illetve különös részi szabályozás hiányában harmadlagosan a Ptk. kötelmi általános része alapján ítéltető meg az érvényesség kérdése és csak a vizsgálat negyedik lépcsőjében jöhet szóba az érvényesség kérdésének alapvető szabályok szerinti megítélése. A perbeli esetben a törvényszék a felek közötti szerződés szabályaiba ütközőnek ítélte az alperes felmondását, mellyel az ítéletben egyetértett. Emiatt szükségtelen volt a felmondás érvénytelenségének vizsgálata a további másodlagos, szubszidiárius szintek szerint.

Az ítéletben ezekre figyelemmel az elsőfokú ítélet fellebbezett részét – az indokolás részbeni kiegészítésével – a Pp.253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.